

VARIA

Bibliopolium

Adorjáni Zoltán:

Jób testamentuma. Bevezetés – fordítás – jegyzetek.

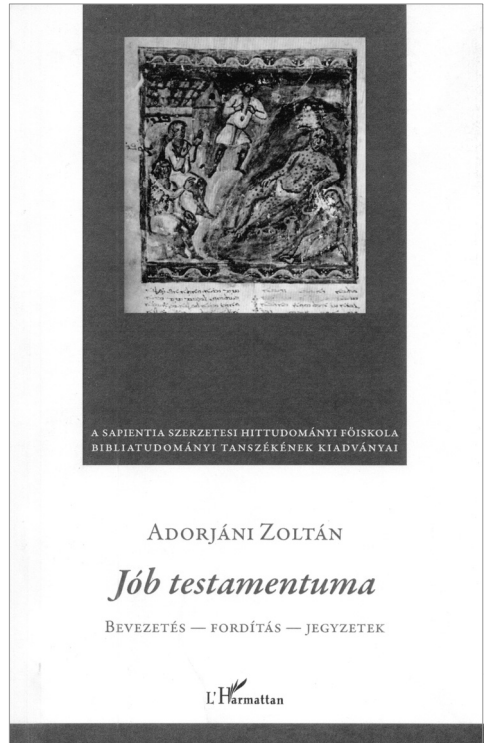
A Sapientia Szerzetesi Hittudományi Főiskola Bibliatudományi Tanszékének kiadványai, 6. kötet. Sapientia Főiskola – L'Harmattan, Budapest 2011. ISSN 2060-8330, ISBN 978-963-236-419-3, 210 old.

A kegyes kíváncsiság fantáziájának
és a sose feledés erejének egy(ik) testamentuma

„Mit számít, hogy, imádva Téged,
megérhetek négy nemzedéket,
és kegyelmedet tudva tudván,
nem kell tengődnöm ganén, dudván,
de bármint tisztelnék s szeretnek
az emberek: nem, nem parancsolsz,
nem, nem, nem az emlékezetnek!
Álmatlanságok éjszakáin
emlékeznek majd unokáim,
s az iszonyat lázában égve
föl- s fölülvöltének az égrel!”

Szilágyi Domokos: *Meštrović: Jób*

A kanonizálás nem csupán elismeri és tiszteletben tartja az isteni ihletés-ihletettség végtelenségét, hanem egyben kordába fogja, (szinte teljesen) kizárja az emberi képzelet csapongását. Máról visszagondolva, talán felbecsülhetetlenül nehéz dolguk lehetett azoknak, akik a Kánon megállapításakor olyan sikamlós területre léptek, amelyen úgy kellett lavírozniuk a Lélek logikája és az „emberi oldal” észérveinek határmezsgyéjén, hogy végig talpon maradjanak, anélkül, hogy a tévetegség (tévelygés) leghalványabb jelének gyanújára se adjanak okot. A válogatás szűrőjébe – feltételezetten – került szövegek száma, illetve azonossága máig ismeretlen. Nagy ritkán elő-előkerül egy-egy szöveg vagy kódex, ame-

lyet a kései kormeghatározó, paleográfiai, filológiai elemzések válogatatlan, (illetve a válogatás új, kevésbé – töredékekkel – is megelégedő feltételei szerinti) szenzációhajhászattal próbálnak „rehabilitálni”, szembehelyezni a „győztes”, „hivatalosított” ortodoxia ókori kanonizálási szempontjaival, s

rámutatni arra, hogy ha a Lélek inspiratív fuvallata helyett más szelek fújtak volna, egészen másképpen nézett volna ki a keresztyénség vagy úgy általában a „bevett” hagyományokból kialakított biblicitás (illetve fordítva[?]) alapuló vallásosság.

Nemcsak – mondjuk – kétezer évvel ezelőtt, hanem ma is, s ma talán még inkább nagyobb érdeklődéssel olvasták/olvassák azokat a szövegeket, amelyek az irományok gyümölcsös-kertjének tiltott hajtásaiból valók. Még kényelmesebb az, amikor a tulajdonképpen szöveg fáradságos, édeskeserű, keserűes átrágása helyett a többedik áttalálás (az eredetinek színét, ízét, zamatát vesztett) emésztetlen falatkáiból lehet nassolni.

Paradigmák váltják egymást, de a kíván(csi)ság marad. (Pedig ez vitt bűnbe, bajba, holott „tejbe, vajba”...) E kíván(csi)ság „kegyes” változatából (is) jöhetett létre az apokrif, illetve pszeudoepigráf irodalom. Nem beszélve (legalábbis itt) a gnosztikus iratokról. A szerző(k) visszahúzódtak az anonimitásba, helyet hagyva az elismert (nem szerzőknek, hanem) neveknek. (Itt is korunktól eltérő szokás: „előretolt helyőrség”-ként ott van a szöveg, nem pedig a szerző, ebből is meglát-szik, hogy a szöveg volt a fontos, nem a szerző.)

A történelemnek, illetve üdvtörténetnek tovább kell mennie. A „hézagokat”, ahogyan a fordító, Adorjáni Zoltán, a *Jób testamentumához írt Előszó*ban írta, be kellett tölteni (10. old.). Egy ilyen „hézagöltő”, viszont igenis hiánypótló szöveg fordítása került a nyilvánosság elé ezzel az eleddig elsőnek kiadott „hagyatékaival” annak a Jóbna, akinek „utóélete” ismeretlen lenne, hacsak nem toldaná meg az ótestamentumi híradást az Adorjáni Zoltán által, a tőle megszokott aprólé-

kossággal és következetességgel tolmácsol, bevezetővel, de még bővebb jegyzetekkel ellátott apokrif irat magyar kiadása.

A „testamentum”-irodalom hagyománya a bibliai jó-halál kritériumainak egyikéből származik. Abból, hogy az erre kiválasztott kiváltságos előre – azaz „idejében” – szerez tudomást, értesül halálának, átköltözésének időpontjáról. Ez persze nem mindenkinek ad(at)ható meg, mert az erre illetéktelen még az utolsó pillanat(ok)ban is visszaélne azzal, amire – amúgy – előéletében is hajlamos volt. Viszont a kiválasztottak utóélete (is) – morális, meg egyéb – szinkronban van előéletükkel, illetve egyáltalán életükkel. Ezért tehát a kiváltságos értesítettség. Így Jób is, aki furcsamód a bibliai tanúságtétel szerint nem értesült a rá váró próbatételekről, a *Testamentumban* teljes felkészültségben néz elébe közelgő halálának, de főleg visszanez megpróbáltatott – példázat-, példaértékű – életére. Társasága immár nem a fele(se)lő „barátok”-é, hanem az engedelmesen hallgató, hagyatkozó szavait megfogadó – második rendbeli – („jutalom”-, „kárpótlás”-) gyermekeinek közössége, akiknek neve messze túlmutat az Ószövetség (még csak hagyományainak) keretein túlra is, nem beszélve szóra érdemes (és Adorjáni Zoltán jegyzetanyagában szót kapott) névetimológiájukról.

Az idői (meg egyéb) távolság lehig-gaszt, a régmúlt emlékké csillapodása gyógyít – mondhatnánk közhelyesen. S bár a költő többszörös „nem”-jére a firmamentum – kérdéseket áltató válasszokkal visszalövé – felelete tételestített bölcselkedés, mégis jó, hogy valaki továbbgondolta azt, amire sokan kíváncsiak vagyunk.

Tunyogi Lehel